

Pochod za život

V Košiciach viac ako
sedemdesiat tisíc ľudí
povedalo „áno“ životu

str. 2

Intelektuálny apoštolát

Neautorizovaný
rozhovor s už
nebohým provinciálom
P. Petrom Bujkom SJ

str. 8

Za Jankom Motulkom

Katolícky básnik a
spisovateľ nás
predišiel do večnosti
vo veku 93 rokov

str. 12

Zvlášťne zmýšľanie...

Túžime po slobode. Po úplnej slobode. Až tak po nej túžime, že sa chceme oslobodiť dokonca aj od Boha a jeho príkazov. Veď tie nás predsa zväzujú...

A tak si nachádzame boha, ktorý nás údajne nezväzuje. Ktorý nám dáva väčšiu slobodu ako ten kresťanský. Ktorý nie je taký náročný, taký komplikovaný.

Skrátka – na miesto nami zvrhnutého Boha stavíme seba. Veď len povedzte, kto iný ako ja mi lepšie rozumie? Azda budem sám seba obmedzovať? Dávať si náročné príkazy? Nútiť sa milovať hocikoho? Odpúšťať...?

Nie, dnes sa pravý Boh už nenosí. Vyšiel z módy. Akosi nezapadá do civilizácie i-phonov, tabletov a hi-fi techniky.

O dôsledku nášho úteku od Boha však radšej mlčíme. Moderná civilizácia nerada hovorí o svojej odvrátenej strane. Rastúci počet psychológov a psychiatrov by však vedel rozprávať. Ale aj tí radšej mlčia. Ani lekári nás nepozývajú na prehliadku do akejkolvek márnice ktoréhokoľvek mesta. Vari by nám mali v anonymite čudného ticha ukazovať rady chladničiek? Mali by azda ukázať prstom na mrazivých svedkov dôsledkov oslobodenia sa od Boha?

Ale títo svedkovia sú tu.

Mŕtvi, ktorých našli zamrznutých ležať tam, kde sa pokúšali zaspáť v hromade starých novín a kartónových škatulí. Mŕtvi, otrávení najlacnejším alkoholom, ktorých našli na uliciach. Obete drog. Obete hladu. Dopravných nehôd. Pohlavných chorôb. Obete gangstrov. Teroristov. Obete vojen. Vrážd. Samovrážd. Dokonca sú tu aj deti, ktoré si siahli na život. (Pre tie, ktorým siahli na život pred ich narodením, niet ani tých chladničiek...) Nezmyselne mŕtvi z neznámych príčin.

Mŕtvi, mŕtvi, mŕtvi... Rady a rady chladničiek. Lepkavé ticho sa vznáša nad telami tých, ktorí zomreli na súčasnú civilizáciu.

Ktorí zomreli na túžbu po absolútnej slobode. Slobode aj od Boha.

Prečo si myslíme, že keď opustíme Boha, náš život sa zjednoduší?

Naozaj je v našom zmýšľaní niečo zvláštne...

Ale na naše šťastie je aj v Božom zmýšľaní niečo zvláštne...

PAVOL PRIKRYL

Kathryn Morris Trotter: *Whitney*

Myšlienka čísla:

Všimol som si, že každý, kto je za potraty, sa už narodil.

Ronald Reagan

Pochod za život

Košicami prešiel v nedeľu 22. septembra Národný pochod za život. Pochodom chceli organizátori upozorniť na dôstojnosť ľudského života a rodiny založenej manželstvom muža a ženy ako najlepšie miesto pre život. Pochod sa niesol v duchu hesla *Po me von a bojujme za život*.

Fotografia: Fórum života

Európske hlavné mesto kultúry privítalo okolo 70-tisíc ľudí zo všetkých regiónov Slovenska i zahraničia. Masovej akcie, ktorá sa v podobných rozmeroch konala po prvýkrát v histórii Slovenska, predchádzal viacdňový sprievodný program. Vyvrcholil predpoludňajšími pro-life bohoslužbami vo všetkých kostoloch Košíc, ktoré slávil 16 biskupov východného i západného obradu s miestnymi veriacimi, ako aj s pútnikmi z vlastných diecéz, atrakciami pre deti a programom na hlavnom pódiu na Hlavnom námestí.

Košice popoludní zaplavili slovenské vlajky, transparenty, plagáty, tisícky bielych balónikov, portréty a obrázky rodín s deťmi. Nechýbala ani podobizeň Svätého Otca Františka a transparentov. Väčšinu z prítomných tvoril pestrofarebný zástup rodičov s deťmi, mladí ľudia, zástupcovia rôznych združení, hnutí a spoločenstiev, rehoľné a kňazské spoločenstva, ako aj viaceré známe tváre zo spoločenského, politického a náboženského života. V uliciach bolo počuť angličtinu, nemčinu, jazyky susedných krajín. Príhovory osobností sa striedali s hudobnými vstupmi špeciálne zostavenej kapely Národného pochodu za život,

ktorého sa začal po prečítaní oficiálneho manifestu pochodu.

Medzi účastníkmi boli apoštolský nuncius na Slovensku Mario Giordana, sekretár Kongregácie pre východnú cirkev Cyril Vasil, SJ a biskupi Slovenska. V mene Konferencie biskupov Slovenska sa účastníkom prihovoril jej súčasný predseda Mons. Stanislav Zvolenský. Ocenil, že mnohí z prítomných doputovali z menších i väčších vzdialeností a organizátorom s dobrovoľníkmi poďakoval za ich nadšenie a obetavú prípravu. „Vaša prítomnosť ukazuje to, čo nosíte vo svojom svedomí: obdiv, vďačnosť a absolútnu úctu voči daru života. Vašu úctu a vďačnosť za dar života vyjadrujete však nielen týmto pochodom, ale aj vašou obetavou starostlivosťou o vaše deti, o vašich starých rodičov, o vašich dlhodobých či krátkodobých chorých, o vašich zomierajúcich. Vaša každodenná obetavá úcta k životu z vás robí pravdivú a zdravú časť našej spoločnosti, ktorá má budúcnosť, lebo je za život,“ povedal arcibiskup Zvolenský.

Nuncius Mons. Mario Giordana priniesol pozdrav, povzbudenie a apoštolské požehnanie Svätého Otca Františka. Pripomenul jeho

slová, keď bol ešte arcibiskupom v Buenos Aires v Argentíne: „Chráňte Európsky život! Nedajte sa od toho ničím a nikým odradiť. Stojí to za to.“ Mons. Mario Giordana zdôraznil, že stojí za to „nedat’ sa nikdy odradiť od šírenia kultúry života, od jeho ochrany a od toho, aby sme v našej spoločnosti prispeli ku klíme, ktorá bude naklonená základným ľudským a kresťanským hodnotám“.

K rečníkom sa pridali i evanjelický farár Dušan Havrila, poslankyňa Európskeho parlamentu Anna Záborská, Mária Demeterová z Fóra života, novinár Martin Hanus i jeden z hlavných organizátorov Marek Michalčík s manželkou, ako aj predstaviteľ poľského pochodu za život Tamasz Kancelarczik.

Po vypočítaní manifestu pochod odštartovali žalmoví bubeníci zo spoločenstva Maranatha z Prešova a 8-ročná Anička. Jeho štart spustila po tom, ako vyslovila hlavné heslo akcie „Podme von a bojujme za život“ a zabubnovala na bubon. Účastníci pochodu sa potom za sprievodu hudby vydali na pochod po Hlavnej ulici, pokračovali po Alžbetinej, Kuzmányho, Strojárskej a vrátili sa späť na Hlavnú ulicu.

Na príprave pochodu pracovalo s hlavným tímom vyše 700 dobrovoľníkov. Organizačný tím ocenil priebeh pochodu. „Som veľmi spokojný, ale to nielen z pohľadu počtu, ale aj tomu všetkému, čo tomu prechádzalo,“ povedal košický arcibiskup metropolita Mons. Bernard Bober. Pridal sa k nemu aj jeden z hlavných organizátorov Marek Michalčík: „Musím hodnotiť túto akciu ako veľmi úspešnú, a ako tú, ktorá prekonala naše očakávania.“ Podľa ďalšieho organizátora Dušana Škurlu sa z Košíc skutočne stalo Európske hlavné mesto kultúry života.

-red-, TK KBS

Manifest Národného pochodu za život 2013

My, účastníci Národného pochodu za život, sme sa dnes 22. septembra 2013 zišli v Košiciach, aby sme verejne vyjadrili naše presvedčenie, že:

- život každého človeka je neoceniteľný, preto má byť bezpodmienečne chránený počas celej jeho dĺžky od počatia po prirodzenú smrť a má byť rešpektovaná jeho ľudská dôstojnosť,
- rovnako má byť osobitným spôsobom chránená a podporovaná rodina založená manželstvom muža a ženy, nakoľko iba v takejto rodine sa vytvárajú ideálne podmienky na vznik a rozvoj života človeka,
- starostlivosť o deti a ich výchova je právom a zodpovednosťou rodičov, deti majú právo na rodičovskú ochranu, výchovu a starostlivosť.

Ako členovia tejto spoločnosti sme si vedomí našej spoluviny za súčasný stav, kedy sme pričasto ako súčasť mlčiacej väčšiny nebránili právo na život a nevytvárali vhodné podmienky na jeho rozvoj. Súčasný stav je natoľko vážny, že nás vyzýva ku konkrétnym činom, vyzýva nás postaviť sa za ochranu každého jedného človeka, aj toho nenarodeného.

Vyzývame preto všetkých ľudí dobrej vôle, aby sa konkrétne zasadili za:

1. ochranu a úctu ku každému človeku od jeho počatia po prirodzenú smrť a šírenie týchto hodnôt v našej spoločnosti;
2. rešpektovanie dôstojnosti každého človeka;
3. pomoc ľuďom v núdzi, osobitne tehotným ženám, mnoho-

četným rodinám a rodinám v ťažkej životnej situácii,

4. ukončenie zločinov na nevinných nenarodených deťoch a násilia páchaného na ženách v mene „možnosti voľby“,
5. ochranu manželstva muža a ženy ako kolísky života a základnej bunky spoločnosti,
6. rešpekt a garanciu osobitného práva rodičov na výchovu svojich detí.

Osobitne vyzývame všetkých verejných činiteľov, zvlášť poslancov NR SR, vládu SR a všetky štátne inštitúcie, aby:

1. vytvorili legislatívne podmienky na to, aby bol chránený každý človek od počatia po prirodzenú smrť,
2. legislatívnym spôsobom zabezpečili ochranu manželstva muža a ženy ako jedinečného a ničím nenahraditeľného zväzku, ktorý je rešpektovaním prirodzeného zákona rozpoznateľného rozumom,
3. vytvorili také poradné a podporné mechanizmy ako aj ekonomické a sociálne podmienky, v ktorých by sa rodiny nebáli prijímať deti,
4. aktívne podporili také inštitúcie, ktoré sú zamerané na pomoc rodinám v núdzi a tehotným ženám, aby nemuseli uvažovať o potrate.

Vedomí si svojej zodpovednosti v minulosti, dnes i za budúcnosť našich detí a celej spoločnosti kráčame tu dnes pokojne, ale zároveň odhodlane a jednoznačne. Naše úsilie nie je jednorazovým počínom, ale pevným rozhodnutím vytrvať v úsilí, aby sme spoločne dosiahli tieto ciele.

Nech nám v tom Pán Boh pomáha!

Účastníci Národného pochodu za život 2013, Košice 22. 9. 2013

Svedok Božej nehy

Zakladateľ Archy sa dožil 85 rokov

Dnešní ľudia túžia po láske a po nežnosti. Ešte väčšími tí, ktorí sú slabí, bezmocní alebo utrpeli nejaké telesné či psychické poranenie. Asi preto obdivujeme predovšetkým ľudí, ktorí uskutočňujú a rozširujú lásku medzi ľuďmi. Matka Terézia je medzi nimi najznámejšia a uznávaná na celom svete. Stále väčšiu pozornosť vzbudzuje ako moderný svedok Božej lásky a nehy Kanadčan JEAN VANIER.

Jean Vanier sa narodil 10. septembra 1928 v Ženeve ako syn generálneho gubernátora Kanady, čiže prvej politickej osobnosti tejto krajiny (po britskej kráľovnej ako hlave domínia). Jean sa dal na vojenskú dráhu a bol už dôstojníkom v námorníctve. Naraz však zmenil svoju cestu, lebo cítil potrebu – ako to sám priznáva – poznať hlbšie pravdu, evanjelium a zakúsiť pokoj. Išiel študovať filozofiu na univerzite v Toronte a potom sa venoval vyučovaniu. Stále ho viedol záujem o človeka a o poznanie pravdy a falošnosti.

PO IATOK ARCHY

Roku 1964 začal v Trosly pri Paríži spoločný život s dvoma mentálne postihnutými osobami. To bol zárodok takých spoločenstiev, ktoré dostali meno Archa, čiže Koráb. Vstúpili k nim aj študenti, ktorí nemali chuť do učenia, ale si kladli otázky, „kto som, prečo som taký, prečo mi nikto neverí, prečo moji rodičia nie sú šťastní, že jestvujem“. Tiež iné osoby, ktoré sa pýtali, kto ich má naozaj rád. Roku 1968 Vanier so skupinkou svojich spolupracovníkov zorganizoval stretnutie mentálne postihnutých, ich rodičov a priateľov v známom pútnickom mieste Lurdy. Na Veľkú noc roku 1971 sa ich tam už zišlo dvanásť tisíc z pätnástich národností, medzi nimi bolo štyritisíc mentálnych prípadov. Spoločenstvá sa rozšírili po svete, aj stretnutia sa opakujú ako „miesta odpustenia a radosti“.

Jean Vanier sa v septembri 2013 dožil 85 rokov a robí dojem silného a zdravého človeka. Jeho knihy sú zväčša malé, písané jednoduchým ale obsažným štýlom, ktorý je blízky moderným ľuďom. Často sa opiera o evanjelium, ale pri tom je pevne zakorenený v konkrétnom živote natoľko, že jeho tvrdenia sa niekedy zdajú filozofiou alebo prirodzenou etikou, inokedy zas úvahou „podľa zdravého rozumu“. Vanier však ostáva vždy hlboko, až nežne ľudský a nehanbí sa za to. Jedna z jeho knižiek má názov *List Božej nežnosti*, iná *Objímme našu udskos*, ďalšie *Ako chutí š astie, Každý lovek je posvätná história*.

BLÍZKY TRPIACIM

Zdá sa, že najmä v našej západnej civilizácii, ktorá vytvorila tvrdé vzťahy medzi ľuďmi a rozkladá aj prirodzené spoločenstvo akým je rodina, *Archa* a ním inšpirované hnutie *Foi et Lumière* (Viera a Svetlo) nachádzajú otvorené dvere práve pre ľudský, láskavý prístup ku každému človeku, najmä ak je fyzicky alebo mentálne hendikepovaný. *Archa* má dnes 135 spoločenstiev v 33 krajinách, *Viera a Svetlo* 1600 spoločenstiev v 80 krajinách.

Vanier sa netají, že čerpá ducha z evanjelia. Ale v každom človeku nachádza a vyzdvihuje jeho najhlbšiu ľudskú dôstojnosť. Tá prevyšuje každý iný nedostatok a poškodenie.

Ako som už spomenul, *Archa* sa zrodila roku 1964, keď Jean Vanier a Thomas Philippe navrhli dvom mužom s mentálnym poškodením Rafaelovi a Filipovi utvoriť spoločenstvo a žiť v duchu evanjelia a blahoslavenstiev, ktoré hlásal Ježiš. Vanier takto opísal svoju skúsenosť s prvými dvoma spoločníkmi: „Rafael a Filip prežívali hlboké utrpenie, lebo boli sklamaním pre svojich rodičov a pre svoje okolie. Mať syna s hendikepom je nesmierne utrpenie, ale aj mať hendikep je nesmierne utrpenie. Obaja mali neveriteľne citlivé srdce. Potrebovali priateľstvo a dôveru, potrebovali vysvetliť svoje potreby a niekoho, kto by ich vypočul. Príliš dlho ich nikto nechcel počúvať, nechcel alebo nemohol im pomôcť voliť si a rozhodovať

Snímka: FeL

o svojom živote. Oni však mali tie isté moje potreby: potrebu milovať a byť milovaný, môcť slobodne si vyberať a rozvíjať svoje schopnosti. Nedali sa ovplyvňovať módou, lebo oni nehľadali na funkciu alebo postavenie, ale vidia do srdca človeka. Nenosia masku: radosť a hnev ukázu na tvári. Žijú v prítomnosti a nie z nostalgie minulosti, ani zo snov o budúcnosti. Pochopil som, že mám vykonať veľkú prácu na sebe, aby som sa mohol stať priateľom takých ľudí. Musel som objaviť odpustenie a moju potrebu odpustenia. Krok po kroku, chudobní ma naučili prijať vlastnú chudobu, stať sa ľudskjším a nájsť väčšiu vnútornú jednotu.“

Jean Vanier zverejnil tieto a mnohé iné myšlienky v nevelkých spisoch. Jedna knižička nesie názov *Boží nežný list*. V nej prezradil svoj hlavný prameň, ktorý cituje na začiatku. Sú to slová sv. Pavla, ktoré napísal v Liste Filipanom: „Ak teda jestvuje nejaké potešenie v Kristovi, ak jestvuje nejaká útecha z lásky, nejaké spoločenstvo ducha, nejaké srdce a zľutovanie, dovíste moju radosť, zmýšľajte rovnako, rovnako milujte, buďte jedna duša a jedna myseľ. Nerobte nič z nevráživosti ani pre márnú slávu, ale v pokore pokladajte jeden druhého za vyššieho. Nech nik nehľadá iba na svoje vlastné záujmy, ale aj na záujmy iných“ (Fil 2, 1–4).

KARDINÁL JOZEF TOMKO, VR

Z myšlienok Jeana Vaniera

Najkrajší dar, ktorý môže ľudská bytosť darovať, je dôvera. Milovať značí darovať dôveru: je to málo, ale je to všetko.

Láska neznačí robiť veci mimoriadne a hrdinské, ale konať riadne veci s nežnosťou. „S našou schopnosťou milovať sa zobudila aj naša zraniteľnosť a hlbšia citlivosť... Je lepšie vedieť, kto vlastne sme, poznať temnosti, ktoré nás obývajú, prijať ich a čeliť im, skôr ako tvrdiť, že nejestvujú a zariadiť si život tak, že temnosti ostanú skryté... Keď sa dotykame svojich temnôt, natoľko hlbokých a hroznych, hanbíme sa a chceli by sme utiecť.“

Nemožno vnútorne rásť pokiaľ sa nezaviazeme s inými a vedľa iných. V každom z nás je hlboká rana, túžobný výkrik, aby si nás všimli, ocenili a považovali za jedinečných a dôležitých. Keď naše spoločenstvo je iba pracovné miesto, tak sa nachádza v nebezpečenstve.

Nie je dôležité nájsť riešenie na všetky problémy, ale vytvoriť vzťahy a objaviť, že ten vzťah ma premieňa a otvára.

Intelektuálny apoštolát

Koncom minulého roka navštívil Slovensko tridsiaty nástupca svätého Ignáca na čele Spoločnosti Ježišovej P. Generál ADOLFO NICOLÁS SJ. Na stretnutí s pedagógmi, pracovníkmi a študentmi Teologickej fakulty Trnavskej univerzity mal prednášku o intelektuálnom apoštoláte. Keďže je to veľmi dôležitá téma, s láskavým povolením pátrov jezuitov uverejňujeme prednášku v plnom znení.

V Spoločnosti Ježišovej sa usilujeme spájať, spájať energie a zdroje v prioritách, ktoré sme si vytýčili. Jednou z priorit je intelektuálny apoštolát. Prečo? Dôvodom nie je iba tradícia Spoločnosti, že máme vzdelávacie inštitúcie, univerzity, profesorov a podobne. Dôvod je hlbší. Je tu niečo, čo spája náš apoštolát so sv. Ignácom, ktorý sa usiloval urobiť niečo pre Cirkev.

Myslím si, že žijeme vo veľmi zaujímavom, aj keď náročnom momente histórie ľudstva. Je to moment veľkých zmien s mnohými malými revolúciami. Napríklad Google je revolúcia. Máme viac informácií na Google ako vo všetkých knižniciach sveta. Preto pokúšením študentov, ale aj jezuitov školastikov je ísť častejšie na Google ako do knižnice. Všeobecným pokúšením je „copy & paste“, skopirovať a prilepiť. Ak sa nad tým hlbšie zamyslíme, prideme na to, že je to veľmi nebezpečné. Hrozí nám totiž veľké nebezpečenstvo globalizácie povrchnosti. Máme množstvo informácií, ale nemáme spôsob, ako nájsť pravdu. Google nám neposkytne pravdu, aj keď nám povie, čo bolo najčastejšie vyhľadávané. Svetom totiž hýbu informácie, ktoré sú pochybné; nevieme, čo je pravdivé, čo sú iba domnienky a podobne. A to núti generaliát Spoločnosti Ježišovej rozmyšľať nad tým, čo chceme robiť v Cirkvi, ako reagovať.

TRI K Ú OVÉ SLOVÁ

Tri kľúčové slová, ktoré sa vzťahujú na každú oblasť nášho života a práce. Osobitne sa to vzťahuje na inštitúcie intelektuálneho apoštolátu. Pretože nebezpečenstvo nie je iba sociálneho charakteru, ale týka sa aj samotnej Cirkvi, sme v nebezpečenstve, riskujeme, že budeme povrchní aj v Cirkvi.

Hĺbka, kreativita, spiritualita. Tri

Snímka: Georgetown University

kľúčové slová, ktoré sú dôležité aj pre formáciu.

Prvé slovo je **hĺbka**, pokojne môžeme povedať kvalita. Ak je nebezpečenstvom povrchnosť, my musíme ísť do hĺbky v štúdiách, v spiritualite, vo všetkom, čo robíme.

Jezuiti pomáhali v minulosti v čase reformácie, dnes táto pomoc má mať formu hĺbky.

Zakaždým, keď sa stretám so Svätým Otcom, vždy mi povie: „Očakávam od jezuitov hĺbku v štúdiách a hĺbku v spiritualite.“ To je to, čo sv. Ignác chcel dať Cirkvi, a to je to, čo môžeme dať aj dnes Cirkvi.

Mladí udiia majú nové otázky. Nová hudba k starým otázkam. Možno poznáme slová, ale melódia je nová. Musíme sa naučiť, ako hľadať odpovede, nie ma odpovede.

Usilujeme sa pomôcť Cirkvi pochopiť realitu. Toto je služba filozofie a teológie – ako môžeme porozumieť realite, osobitne ľudskej realite.

Druhým kľúčovým slovom je **kreativita**.

Svet sa mení veľmi rýchlo. Nevieime predpokladať, čo sa udeje v najbližších desiatich rokoch. Desať rokov prejde veľmi rýchlo. Potrebujeme hľadať, hľadať otázky a odpovede na nové otázky.

Nedávno som čítal knihu od amerického jezuitu, ktorý hovorí o pohostinnosti (otvorenosti) ako o jednom z hlavných prvkov univerzity. Pohostinnosť je veľkou cnosťou v Starom zákone. Ježiš rozšíril pohostinnosť na všetkých a univerzita, ak chce byť katolíckou, musí byť pohostinná. Inými slovami, byť pohostinný nie iba pre minulosť, ale predovšetkým pre nové otázky, pochybnosti, nové hľadanie. Tento pohľad dáva zmysel. Doménou katolíckeho myslenia má byť nebať sa otázok, myslenia, pretože svet sa neustále

mení a my nemáme na všetko odpoveď.

V roku 1978 som bol poslaný z Japonska na Filipíny a tam som mal založiť pastoračné centrum na prípravu a výchovu kňazov, sestier, laických spolupracovníkov. Na jednej stene som videl veľký plagát, na ktorom bol orangutan ležiaci na zemi a nad ním bol nápis: Keď už viem všetky odpovede, oni zmenia otázky. Myslím si, že to je to, čo zakúšame aj dnes: Zmenili sa otázky, mladí ľudia majú nové otázky. Nová hudba k starým otázkam. Možno poznáme slová, ale melódia je nová. To je dôvod, prečo potrebujeme kreativitu, tvorivosť, hľadanie. Povedal by som, že jedným z dôvodov štúdia filozofie je naučiť sa, ako hľadať odpovede, nie mať odpovede, ale ako nájsť odpovede.

Thomasa Alvu Edisona, vynálezcu žiarovky, niekto oslovil po tom, čo urobil svoj objav: „Vy ste génus, viete toho tak veľa!“ Edison odpovedal: „Nie! Vynašiel som žiarovku po 5 000 pokusoch. To, čo viem, je 4 999 nesprávnych pokusov.“

Toto je veľmi dôležitý výrok, odkiaľ pochádza kreativita.

Tretím kľúčovým slovom je život v Duchu, **spiritualita**, duchovný život; ako naplniť Božím Duchom všetko, čo robíme, Duchom, ktorý je Duchom hĺbky a kreativity. Pastoračná realita je, že hĺbka je ovocím srdca, nasledovania, vzájomnej komunikácie, darovania. Nemôžeme byť hlbokí, ak neštudujeme poctivo. No a kreativita je ovocím veľmi širokého a rozsiahleho hľadania a výskumu.

Duchovnému životu môže pomôcť kontakt s prameňmi. Keď som sa stal generálnym predstaveným Spoločnosti Ježišovej, povedal som si, že by som mal preštudovať niektoré pramene a vedieť viac o spiritualite, a tak som znova čítal autorov ako sv. Terézia z Avily, sv. Ján z Kríža, sv. Ignác a podobne. Videl som, ako veľmi sa zaoberali rozptýlením, nekoncentrovanosťou a upozorňovali na to. Nejde im na prvom mieste o nesústredenosť pri modlitbe, ale o nesústredenosť v živote. Nesústredenosť či rozptýlenosť by som definoval asi takto: keď vec druhoradého významu sa stáva primárnou, keď sekundárnemu venujeme viac pozornosti ako tomu podstatnému.

H ADANIE POKRA UJE

Zvlášť dnes je potrebný intelektuálny apoštolát. Ľudia sú si vedomí nebezpečenstva a obávajú sa, že všetko sa stane relatívnym, a to je nebezpečné pre výskum a pravdu. Žil som v Japonsku mnoho rokov a pre Japoncov je všetko relatívne. No ich chápanie relativizmu je od európskeho odlišné. Pre nich je –izmus teória, systém. V Európe je problém s –izmami.

Som presvedčený, že ľudia hľadajú naďalej. Dokonca aj tí hľadajú, ktorí sa zdajú, akoby ich nič nezaujímalo. Intelektuálne hľadanie nie je mŕtve, pokračuje. No teraz musí byť toto hľadanie hlbšie, pretože musí znova získať dôveryhodnosť, ktorú stratilo. Videl som, ako pred mojimi očami skolabovala kredibilita akademického sveta v rokoch študentských nepokojoch (1968). Mladí ľudia stratili dôveru v systém, ktorý nemôže zmeniť spoločnosť, ale hľadanie pokračuje. Myslím si, že je našou zodpovednosťou sprevádzať mladých ľudí, ktorí sú na ceste hľadania. Univerzita je na to najlepším miestom. Americký profesor mi raz povedal: „Univerzity sú nové chrámy.“ Možno na Slovensku ľudia chodia do kostolov, ale v mnohých častiach sveta už prestali. No chodia na univerzity a počúvajú kvalitný výskum.

Komplexnosť moderných sociálnych skutočností veľmi vzrástla, rozšírila sa. My ich potrebujeme študovať. A Cirkev tiež. Je dôležité, aby sa ľudia pýtali. Pápež Benedikt XVI. povedal niečo

veľmi silné. Je to intelektuál, vie, čo hovorí. Povedal: „Jeden agnostik, ktorý hľadá, je lepší ako kresťan, ktorý si myslí, že má všetky odpovede.“

Boh zostáva tajomstvom a nemôžeme mať všetky odpovede; nemôžeme ho úplne pochopiť. Kardinál Ravasi, humanista, vedec medzi kardinálmi, povedal: „Hľadanie je súčasťou viery. Iba ľudia s nádejou, so základnou realitou hľadajú nové odpovede.“

Niekedy si myslíme, že všetko môžeme mať v svojich rukách. No nemôžeme. Boh nás však sprevádza, keď kráčame púšťou, hľadáme, skúmame.

Univerzita má byť otvorená novým otázkam – a to znamená viac katolícka.

CITLIVOS NA DUCHOVNO

Dnes potrebujeme viac vedomostí v oblastiach, ktoré nazývame vedy o človeku. Podľa jedného autora je cieľom univerzít pomáhať ľuďom žiť viac ľudsky. No preto potrebuje poznať, ako človek funguje. V tom zmysle vedy o človeku môžu byť veľkou pomocou. Antropológia, psychológia, sociológia a podobne sú týmito vedami. A k týmto vedám by sme mohli dodať aj umenie.

Jestvuje jedna prezentácia na youtube o veľkom umelcovi, hudobníkovi Benjaminevi Zanderovi. Umelec sa stretol s 1 500 ľuďmi pracujúcimi v biznise. Cieľom stretnutia bolo pomôcť im vychutnať klasickú hudbu. Ponúkol zúčastneným Chopinov klavírny koncert. Stretnutie s B. Zanderom bolo veľmi úspešné.

Možno by bolo dobre ponúknuť niečo také aj na našich univerzitách a ukázať, že pravda o človekovi je hlbšia, ako ju predstavujú televízne programy a internet. Zdá sa, že možno práve toto je problém moderného človeka – strata senzibility pre duchovno, pre nadprirodzené. Musíme sa k tomu vrátiť. Duchovné a nadprirodzené má niekedy bližšie k hudbe ako k vede, niekedy je ich ľahšie nájsť v hudbe ako vo vede.

Ako pomôcť modernému človeku rozvíjať túto citlivosť, otvorenosť pre hudbu, pre skutočnosť, ktorú nemôžeme mentálne kontrolovať?

Viera nie je takého istého charakteru ako veda. Osvietenectvo kládlo pred kresťanstvo výzvy – výzvy vedeckého charakteru, a my sme podľahli pokušeniu obhajovať vedecky nič, čo nemôže byť iba vedecky obhájené.

Sv. Tomáš Akvinský napísal: Istota vedy je v oblasti rozumu, ale istota viery je v oblasti afektivity. Na integráciu osoby potrebujeme obidva aspekty – intelekt aj afektivitu, aby osoba bola celostná.

V tomto pohľade môžeme viac porozumieť sv. Ignácovi a jeho konceptu totálnej osoby. potrebujeme otvoriť horizont.

Božské nie je mimo nášho života, ale uprostred nášho života, musíme však byť vnímaví na celosť života. Neexistuje oblasť v živote, ktorá by bola mimo integrácie osoby.

P. ADOLFO NICOLÁS SJ

**40 dní pôstu
za kňazov**

15.9. - 24.10.2013
40 dňová reťaz pôstu a modlitieb za našich duchovných otcov.
Vyber si jeden deň, ktorý obetuješ za to aby tvoj kňaz bol svätý.

Môžeš nám dať vedieť na:

Neautorizovaný rozhovor s nebohým provinciálom Petrom Bujkom SJ o intelektuálnom apoštoláte

Hada nové prístupy

„Neviete ani dňa ani hodiny“ (Mt 25, 13). V rámci prípravy témy do tohto čísla som sa v auguste stretol s pátrom PETROM BUJKOM SJ, provinciálom slovenských jezuitov. Dohodli sme sa na spoločnom rozhovore, ktorý potom páter autorizuje. Žiaľ, už to nestihol. Dňa 3. septembra v skorých ranných hodinách nás predišiel do večnosti.

V čase, keď množstvo informácií zasypáva človeka a ten čoraz viac a viac tápe a nevie si vybrať, prichádza Spoločnosť Ježišova s projektom intelektuálny apoštolát. Prečo?

Už od svojho vzniku boli jezuiti známi tým, že ich činnosť bola spojená s univerzitným svetom, so vzdelaním, vedeckým výskumom nielen z teologickej a filozofickej oblasti. Ideálom sv. Ignáca bolo skôr klasické apoštolské pôsobenie – chodiť z miesta na miesto a ohlasovať evanjelium. Veľmi skoro bol však požiadavý pápežom a panovníkmi zriadiť a viesť školy a kolégia. Pokojne môžeme povedať, že vzdelávanie aj v súčasnosti zaberá najväčšiu časť pôsobenia jezuitov v svete. Dodnes máme niekoľko desiatok univerzít či kolégií, inštitútov a stredných škôl. Niet sa čo diviť, že intelektuálny apoštolát je jednou z priorit pôsobenia jezuitov. Aj my na Slovensku chceme pôsobiť pri intelektuálnom formovaní nielen kňazov a rehoľníkov, ale aj laikov. Máme niekoľko projektov, v ktorých chceme intelektuálne formovanie v duchu kresťanskej viery uvádzať do života. Naším najhlavnejším dielom, cez ktoré sa to usilujeme robiť je Teologická fakulta Trnavskej univerzity.

Takže intelektuálny apoštolát nie je zameraný len smerom dovnútra Spoločnosti Ježišovej, ale je to formačný program aj pre laikov.

Určite. Páter generál nás vyzval, aby sme intelektuálny apoštolát robili do hĺbky, to znamená veľmi kvalitne. Dnes nestačia vedomosti na úrovni malého katechizmu. A to platí nielen pre kňazov, ale aj pre laikov. Na druhej strane získané a naďalej dopĺňané vedomosti treba aj odovzdávať ďalej. A v tom máme byť kreatívni. Formy odovzdávania právd sú rôzne. Doba i dnešná mentalita si žiada hľadať nové prístupy. Je tu televízia, internet, sociálne siete. Na našej fakulte máme rozbehnutú univerzitu tretieho veku pre ľudí starších ako 40 rokov. S televíziou Lux máme dohodu, že tieto prednášky sa nakrúcajú a Lux ich potom odvysiela. Skrátka, ide o hľadanie nových spôsobov, aby sa

podávané vedomosti sprostredkovali čo najväčšiemu počtu ľudí.

Páter generál okrem hĺbky a kreativity hovoril aj o spiritualite. Je ignaciánska spiritualita pre každého?

Z hľadiska intelektuálneho apoštolátu v tom nevidím problém, pretože je veľmi univerzálna. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že ľudia z iných spiritualít, keď prídu na ignaciánske duchovné cvičenia, necítia, žeby museli niečo svoje odhodiť a niečo cudzie prijať.

Nebojíte sa, že budú problémy s nadväzovaním dialógu so sekularizovaným svetom, najmä keď komunistická antiteizácia sa v liberálnej spoločnosti zmenila na ľahostajnú ateizáciu? Bude vôbec s ľuďmi viesť dialóg?

Máte pravdu, intelektuálny apoštolát nie je zameraný len na tých, ktorí veria a ktorých treba prehľbovať vo viere. Treba oslovovať aj hľadajúcich a pomôcť im v hľadaní. Je však otázka, či v tejto ľahostajnej dobe vôbec ešte niekto hľadá... Tu však ide práve o tú kreativitu. Skúšať, či je tu nejaký styčný bod, kde môžeme ľudí osloviť, kde sú ochotní ešte niečo počúvať. Je to však výzva pre nás, aby sme hľadali nové spôsoby, ako sa k takýmto ľuďom dostať. Myslím si, že jednou s možnosťami je univerzitná pôda. Páter generál hovorí, že univerzity sa stávajú novodobými chrámami, kde ľudia prichádzajú ani nie s náboženského presvedčenia, no s túžbou po vzdelaní. Sú otvorení pre isté pravdy. Závisí od nás, či sa dokážeme v ich prostredí pohybovať s tým, že máme pre nich nejaké poslanstvo. Univerzity sú naozaj ideálne miesto na dialóg. A to je práve otázka spomínanej kreativity. Je zrejmé, že tá má v rámci intelektuálneho apoštolátu veľmi významnú úlohu.

Z povedaného mi akosi vychádza, že na západných univerzitách sa bude klásť silný dôraz na kreativitu, u nás asi skôr na hĺbku.

Zameranie na hĺbku má veľký význam. Vidíme, že aby sme vedeli ľuďom podávať večné pravdy, a je

jedno, či laikom či klerikom, sami musíme byť kvalitne pripravení. Výzva ku kvalite na Slovensku určite je. Na druhej strane však aj v dôsledku všeobecne sa zväčšujúcej ľahostajnosti či nastupujúceho trendu „Boh áno, Cirkev nie“, je dôležitá kreativita, pretože tá pomáha správnym a aktuálnym spôsobom oslovovať ľudí. Všetky tri body – hĺbka, kreativita, spiritualita – sú dôležité, vzájomne prepojené a mali by byť vyvážené.

V Európe sa v poslednom čase stalo moderným slovo „tolerancia“. A práve vďaka tomu slovíčku dochádza k útokom na katolicizmus či kresťanské učenie ako také. Nemala by byť jedným z poslání intelektuálneho apoštolátu aj apologetická príprava?

Naozaj nám chýba argumentácia. Vieme povedať len nejaký zákaz, ale nevieme ho zdôvodniť. Dnes už neobstojí odvolávať sa len na to, že je to v Desatore. Pre neveriacich sú citácie zo Svätého písma málo, pretože Písmo nie je pre nich autoritou. Dnes naozaj musíme vedieť poukázať argumentmi zo všeobecnej etiky, že nejaký problém či zákaz nie je katolícky výmysel, ale že chráni človeka ako takého. Žiaľ, niekedy argumentácia kňazov, teológov či kresťanských politikov je v zúženej forme, zostáva možno len pri nejakých heslách, ktoré sú pre našich oponentov veľmi slabé a lacné. A musím povedať, že aj na nás kňazov sa obracajú niektorí politici, že nedostávajú od teológov patričnú podporu či teoretickú prípravu na teologicko-filozofickej úrovni kvôli argumentáciu na vysokej úrovni. Intelektuálny apoštolát je práve aj o tom, aby každý na svojej úrovni bol zorientovaný a schopný argumentovať.

Pápež slova

Pápež Ján Pavol II., uznávaný profesor, bol známy, že jazyk jeho vedeckých prác a prednášok bol veľmi ťažký. Rýchlo však našiel spôsob komunikácie so svetom, a to jazykom citlivým na bôľ sveta. Už po prvých sto dňoch pontifikátu sa ukázalo, že pápež „hovorí iným jazykom“. V čom spočíva táto odlišnosť?

Snímka: net

Nebol to jazyk scholastický, ale nebol to ani jazyk racionalizmu, ktorý používali a stále používajú intelektuálne, a najmä politické elity Západu. Pápež hovoril vlastným jazykom. Prezrádzal inú citlivosť, inú otvorenosť, iný svet. Navrhoval akýsi druh meditácie skláňajúcej sa nad svetom svedka nadčasových hodnôt. Bol to predovšetkým jazyk spoločnosti – akéhosi zvlášť medziľudského „my“. Nikto nepíše a nehovorí v samote. Píše sa a hovorí nielen pre niekoho, píše sa a hovorí taktiež s niekým. Je jasné, pre koho písal a hovoril Ján Pavol II.: pre ľudí dobrej vôle.

S kým písal a s kým sa rozprával, keď sa obracal na zástupy? Som presvedčený, že písal a rozprával sa s blízkymi ľuďmi: možnože s priateľmi z divadla, možno s profesormi univerzity, možnože so svojimi spolupracovníkmi z čias, keď ťažko fyzicky

pracoval, možno s hrdinami svojich dávných literárnych diel a desiatkami iných osôb, ktoré je nemožné už odkryť a ktoré prebývali v jeho pamäti. Taktiež určite s tými, ktorých stretával počas púti. Hovoril s nimi i pre nich a často namiesto nich. Hovoriace „ja“ Jána Pavla II. sa stalo hovoriacim „my“. Zostane už navždy tajomstvom, najmä pre televíziu, aké miesto v tomto „my“ má „Ten“, ktorý povedal: „Budem s Vami až do skončenia sveta“.

NOVOS JAZYKA

Texty pápeža Jána Pavla II. vyslovené v poľskom jazyku si zasluhujú zvláštnu pozornosť z niekoľkých dôvodov. Po prvé, poslucháč pápežských kázni a homílií stojí pred pravdivým fenoménom textov človeka, ktorý dokáže pohnúť srdcia a mysle zástupov. Po druhé,

kazateľská prax zostáva pod výrazným vplyvom kazateľstva pápeža. Ide nielen o množstvo citátov, ale taktiež o isté nasledovanie pápežovho štýlu. Po tretie, nakoniec, keď sa toľko hovorilo i naďalej hovorí o kríze slova v Cirkvi, náuka pápeža sa zdá byť zvlášť cenná.

Prehľad textov Jána Pavla II. dovoľuje všimnúť si predovšetkým volitívny charakter jeho výpovedí. Medzi slovesami prezradzujúcimi túžbu, vôľu pápeža sa často objavuje sloveso „prosiť“.

„*Ve mi vás prosím, aby atmosféra vigílie trvala vo vašich srdciach, aby ste si, odchádzajúc odtiaľto domov, zanesli v svojich srdciach pokoj, milos*

v morálnej sfére – neinštitucionálnej, a taktiež ponecháva priestor slobody v rozhodnutí, vyvíja oveľa menší nátlak na poslucháča. Paradoxne pomimo rozdielu v sile presvedčania sme viac náklonní splniť prosbu než príkaz.

ASTÉ PRIANIA

Medzi slovesá, ktoré zvlášť často slúžia v homíliách Jána Pavla II. na uvedenie persuzívnych obsahov, patrí sloveso „priat“ v 1. osobe jednotného čísla.

„*A preto vám tiež všetkým, drahí bratia a sestry, moji rodáci (...)* prajem z celého srdca, aby ste na jej vzore (sv. Jadvigy), opierali svoj osobný, rodinný a

spoločenský život.“

„*Prajem vám, aby do tejto práce bol vpísaný morálny poriadok, vlastný tejto oblasti ľudského života (...)*.

Prajem tiež, aby v takýchto podmienkach práca bola realizovaná v duchu spoločenskej lásky (...), aby v nej

lovek nachádzal seba a

prostredníctvom nej slúžil iným a dobru vlastnej krajiny“ (predstaviteľom Solidarity).

„*A prajem, a modlím sa za to stále, aby po ská rodina dávala život, aby bola verná svätému zákonu života.*“

Zdá sa, že jedným z dôležitejších pragmatických podmienok aktu reči realizovaného prostredníctvom slovesa „priat“ v 1. osobe jednotného čísla, je presvedčenie hovoriaceho, že splnenie obsahu priania:

a) bude pre adresáta dobré;
b) nespočíva výlučne v moci adresáta, ale závisí od vnútorných činiteľov, na ktoré ani adresát, ani hovoriaci nemajú rozhodujúci vplyv.

Okrem takýchto odpovedí, na ktorých povrchu sa ukazuje sloveso realizujúce akt želania, mnoho je v pápežských homíliách nepriamych aktov želania vyjadrených len

Hovoril vlastným jazykom. Prezrádzal inú citlivosť, inú otvorenosť, iný svet. Navrhoval akýsi druh meditácie skláňajúcej sa nad svetom svedka nadčasových hodnôt. Bol to predovšetkým jazyk spoločnosti – akéhosi zvlášť medziľudského „my“.

sústredenie, aby ste bdeli.“

„*A preto, prosím všetkých, ktorí ma po úvajú, aby sa sústredili, aby sústredili všetky sily v starosti o loveka. Pre tých, ktorí ma po úvajú s vierou v Ježiša Krista, prosím, aby sa sústredili na modlitbu za pokoj a zmierenie“* (Prvá Vigília Božieho narodenia v Ríme s Poliakmi, 1978).

Prosba je špecifickým aktom reči. Na rozdiel od príkazu alebo zákazu nepredstavuje pokus expedienta o presvedčenie adresáta na základe nadvlády prvého nad druhým. Rozkaz ako rečový akt nedáva prijímateľovi šancu výberu. Preto na rozkaz nie je možné, bez následkov, odpovedať odmietnutím.

Prosba ako rečový akt obliguje, odvolávajú sa radšej na citlivosť percipienta na druhého človeka. Obliguje

partikulou želaní „aby“.

„Aby ste, moji drahí, nezanechávali toto š achetné úsilie, ktoré nám umož ňuje stáva sa svedkami Krista“.

„Aby sme, v tomto diele oraz zrelšie stretávali sa s našimi bratmi vo viere z Východu i Západu, s ktorými nás spája tak ve a, hoci ešte nejedna vec nás rozde ňuje. Aby sme, prostredníctvom všetkých prostriedkov poznania, vzájomnej úcty, lásky, spolo ného pôsobenia na mnohých poliach mohli oraz viac nachádza božské rty tej jednoty, do ktorej máme sami vojs a všetkých vovies .“

„Aby sa Po sko stále tešilo z vášho evanjeliového svedectva. Aby nikdy nechýbali zapálené srdcia, radikálne evanjeliovým radikalizmom duší, ktoré približujú lásku blížnym!“

ROZKAZ AKO POVZBUDENIE

Najjednoduchším konvencionálnym spôsobom formovania v adresátovi pripravenosť na určitú činnosť je rozkazujúci spôsob. Viet s gramatickým rozkazovacím spôsobom je v textoch Jána Pavla II. veľmi veľa. Vystupujú prakticky v každej kázni a homílii. Vo všeobecnosti im však predchádzajú výrazy, konštrukcie oslabujúce silu rozkazovacích viet, vovádzajúce klimu odporúčania, povzbudzovania, priania a nie silného tlaku.

„A ak vás k nie omu chcem povzbudi a zapáli , tak aby ste neprestávali navštevova túto svätý u. A ešte viac – chcem vám všetkým poveda , a najmä mladým (...) – neprestávajú sa modli !“ (mládeži na Jasnej hore).

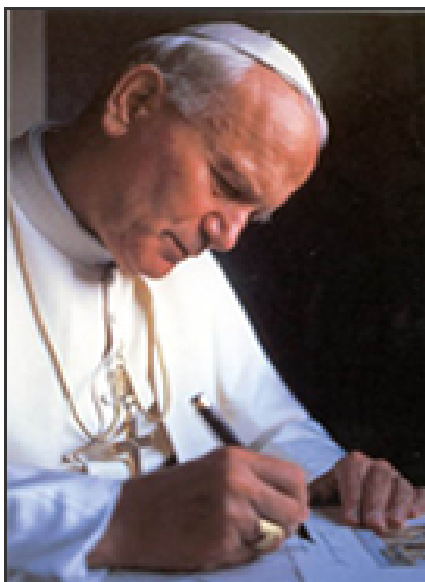
Medzi gramatickými rozkazovacími vetami vystupujúcimi v textoch Jána Pavla II. takmer jednu tretinu tvoria biblické citáty alebo parafrázy:

„Nepodliehajte slabostiam! Nedajte sa premôc zlu, ale dobrom premáhajte zlo! (Rim 12,21). Strážte sa, aby ste sa neukázali ako vinní, za hriechy cudzích! ažké slová vypovedá Kristus na adresu tých, ktorí robia pohoršenie, najmä pohoršujú malých.“

Zdá sa, že citáty predstavujú svedomitý krok sakralizácie, zväčšenia váhy postáv a vzorov správania, postulovaných v Biblii. Harmonizujúce štylisticky s tónom pápežských výpovedí, menia optiku expedienta – percipienta. Pripomínajú, v súlade s myšlienkou náboženského ponímania sveta, o prítomnosti toho, kto je skutočným expedientom, umiestňujú hovoriaceho výlučne v pozícii prostredníka medzi sacrum a veriacimi.

Významnú časť rozkazovacích viet (20 %) tvoria vety obsahujúce sloveso v 1. osobe množného čísla a zámeno „my“ a prívlastňovacie zámeno „náš“. Vďaka nim dochádza k istej identifikácii expedienta s percipientmi, nadviazanie vzťahu solidarity hovoriaceho s poslucháčmi.

Samostatnú analýzu si vyžadujú vety s rozkazovacím charakterom, ktoré majú formu modlitby:

„Urob, aby sme v tom našom ažkom dnes, po úvali tvojho Syna. Aby sme ho poslúchali de za d om, skutok za skutkom. Aby sme ho po úvali taktiež vtedy, ke hovorí ažké a náro né veci. (...) Ó, Matka, dovo nám prejs s evanjeliom v srdci cez naše ažké dnes do našej budúcnosti.“

„Ó, Matka zjednotenia, u nás stále tie cesty, ktoré vedú do zjednotenia. Dovo nám na alej prichádza na stretnutia všetkých údí a všetkých národov, ktoré na cestách rôznych náboženstiev h adajú Boha a chcú mu slúži . Pomôž nám všetkým objavi Krista a ukazova moc a múdros Božiu.“

Prosebná modlitba nesie so sebou presupozíciu presvedčenia expedienta o hodnote toho, za čo sa modlí ako aj presupozíciu túžby, aby prosba obsiahnutá v modlitbe bola vypočutá.

Podmienkou účinnosti modlitby – prosby je presvedčenie expedienta, že splnenie obsahu prosby nespočíva v ľudskej moci alebo aspoň nie výlučne v ľudskej moci. Obsahom niektorých pápežských modlitieb býva stav vecí, ktorý je výsledkom vedomých slobodných rozhodnutí človeka. Toto všetko umožňuje ponímať modlitbu ako typ textu získavajúci poslucháčov pre nasledovanie istých postojov, tvorenia predstavy prijímateľov o tom, čo je dobré a správne.

SLOBODA PRIJÍMATE A

Charakteristickým znakom pápežských príhovorov je ponímanie povinností človeka ako istých postojov v kategóriách povolania, výzvy, na ktoré človek odpovedá v súlade s vlastným svedomím a vlastnou vôľou.

„Kristov kríž nás vyzýva na zmierenie sa s Bohom.“

„Vaším povolaním je inak milova loveka, plnšie milova loveka, milova ho tam, kde iní nedokážu milova “ (rehoľným sestram v Poľsku).

Autori prác posvätených jazyku politiky zvyrazňovali neraz jeho neurčitosť, ktorá sa dosahuje zámerným nenazývaním vecí po ich mene, arbitrárne pripisovanie nových významov výrazom existujúcim v poľštine bez výrazného signálu.

Arbitrárne zmeny významov v jazyku propagandy predstavujú nebezpečný pokus formovania vedomia prijímateľa v smere, ktorý si praje expedient, a to ukrytým spôsobom, pomimo vedomia prijímateľa. Inak je to v textoch Jána Pavla II. Je možné pokúsiť sa o tvrdenie, že ich súčasníkom je zámerné dodatočné definovanie významu. Jeho výrazom je časté precizovanie významov slov, najmä tých, ktoré znamenajú pozitívne hodnoty. Tieto definície majú regulujúci charakter:

„ loveka je potrebné mera mierou srdca, srdcom! (...). Srdce v biblickom jazyku znamená udské duchovné vnútro, znamená najmä svedomie. loveka je teda potrebné mera mierou svedomia, mierou ducha, ktorý je otvorený pre Boha. Treba teda loveka mera mierou Duchu Svätého.“

„Význam slova nesloboda, na ktoré sme my Poliáci tak citliví, ukrýva v sebe podobný paradox ako slová evanjelia o vlastnom živote, ktorý je treba strati , aby ho lovek získal. Láska predstavuje naplnenie slobody a zároveň k jej podstate patrí patri – teda nie by slobodným, ale radšej by slobodným zrelým spôsobom. Ale to nie – bytie slobodným v láske sa nikdy nechápe ako nesloboda. (...) Oddanie sa do neslobody poukazuje teda na „zvláštnu závislos “, na svätú závislos a na maximálnu dôveru, bez tejto svätej závislosti, bez heroickej dôvery, je udský život nijaký! Tak teda slovo „nesloboda“, ktoré nás vždy bolí, v tomto jednom mieste nás nebolí. V tomto jedinom vz ahu nás nap a dôverou, rados ou vlastnenia slobody! Tu sme vždy boli slobodní!“ („tu“ – znamená na Jasnej Hore).

Na základe prehľadu jazykových prostriedkov persuázie v textoch pápeža je možné si všimnúť, že do arzenálu persuazívnych prostriedkov zvlášť obľúbených patria predovšetkým také, ktoré umožňujú zachovanie slobody prijímateľov, správanie sa k nim s úctou, nie predmetovo. Vo svete pápežských homílií existuje miesto na konflikty hodnôt, na ťažké rozhodnutia, o ktorých musí rozhodnúť svedomie prijímateľa. „Úcta k prijímateľovi (...) by sa mala prejavovať v slove uznávajúcom podmetovosť prijímateľa, dajúcim mu šancu na vlastné rozhodnutie postojov, názorov, spôsobov správania.“

Takým slovom je slovo blahoslaveného Jána Pavla II.

Prof. TADEUSZ ZAS PA,
rektor KU v Ružomberku

Slovenský národný katechizmus

Motto:

Bez pamäti niet budúcnosti!

bl. Ján Pavol II.

Nemôžeme chcieť, aby si nás v Európe vážili, keď si nebudeme vážiť seba samých. Fakty, dôkazy, indície a jazykové reality sa nemenia, iba naše predstavy o nich. Možno, že v bludisku historických poloprávd a lží niektorým pomôže aj ponúkaná pomôcka.

1. Kedy prišli naši predkovia do Európy?

Na začiatku mladšej doby kamennej. Dokazuje to aj najmodernejšia vedecká metóda DNA. Okrem toho sú to aj odkazy gréckych a latinských spisovateľov, ktorí už pred Kristom uvádzajú medzi kmeňmi v Európe aj Slovanov pod menami Vindi, Vinidi, Váni, Venéti.

2. Mali naši predkovia aj písmo ako starodávne národy?

Mali, a to obrázkové (črty) a klinové (rezy) do dreva, kovu a hlíny). Dôkazy nám zanechal Konštantínov moravský učeník Chrabrý.

3. Používali aj iné písmo?

Áno. Keď prišli do kontaktu s Grékmi, všetko si zapisovali gréckymi písmenami (obchod, dane, náboženstvo). V oblasti Rímskej ríše to robili latinskými písmenami. Zaznamenal to mních Chrabrý.

4. Čo vieme o našich predkoch v dobe medenej a bronzovej?

To, čo nám zanechal mních Chrabrý. Tak sa napríklad vie, že naši predkovia kvôli čulému obchodu s kovovým tovarom všetko zaznačovali zárezmi na bukovej doštičky (prastaré rováže). Išlo nielen o text, ale aj o počítanie (kusy, cena).

5. Čo vieme o dobe železnej?

To isté, čo o obchode v dobe medenej a bronzovej. Železo a oceľ znamenali veľkú obrat v civilizácii.

6. Čo píšú o našich predkoch antickí spisovatelia?

Tvrdia, že to boli udatní bojovníci. Nemali vládcov, ale na schôdzkach si demokraticky riešili problémy. Vymedzili im priestor v Európe: od Baltického mora po Stredozemné more; od západu určili čiaru: od ústia Labe smerom na Regensburg, Linz a Terst.

7. Kedy Rimania s vojskom obsadili naše Zadunajsko?

Bolo to okolo roku 15 pred Kristom. Šľachta (družiny) ušla pred nimi za Dunaj na staré Slovensko. Sedliakov si Rimania po pätnástich rokoch zdanili po svojom.

8. Akú odozvu to malo na starom Slovensku?

Vznikali časté boje, a to vtedy, keď Rimania boli inde zamestnaní vojnami.

9. Kedy nám Rimania dosadili do Nitry prvého kráľa?

Stalo sa to v roku 30, keď menovali Vannia za kráľa. Ten panoval do roku 50, keď ho na-

hradili Sido a Italicus.

10. Aká udalosť poznačila Vanniovo kráľovstvo?

Do Nitry prišli prví misionári – Syrus a Juventius. Vyslal ich z Ríma apoštol Peter. Ich mená objavil v starých spisoch prof. Štefan Šmálik.

11. Ako sa darilo ďalším misionárom?

Boli úspešní, lebo ovládali reč našich predkov. S vysokou pravdepodobnosťou pochádzali zo slovanského Iliryka (tzv. Balkán). Bohoslužby slúžievali v chrámoch. Zaviedli bohoslužbu (omšu), oltár, kadidlo, krst a meno Ježiš – Ježiš (prvá terminológia pochádzala zo severnej Itálie). Do starých pohanských sviatkov vniesli kresťanský obsah: Kračún (Vianoce), Hromnice (Očisťovanie Panny Márie), Rusadlá (turíce, zoslanie Ducha Svätého) a iné.

12. Zachoval sa nám záznam o starom Slovensku?

Áno, rímsky spisovateľ Tacitus presne vymedzuje územie: Ab Maro usque ad Patissum (od Moravy až po Tisu). Za Tisou bola protirímsky zameraná Dácia.

13. Ako pokračovala romanizácia našich predkov?

Keďže na vtedajšie časy bola rímska civilizácia moderná, romanizácia išla rýchlo. Fungoval obchod a Nitra z času na čas poskytovala Rímu za žold ľahkú jazdu. Prvý kontingent 1000 jazdcov dostal rímske pomenovanie Ala prima Quadorum. Po nej nasledovali ďalšie, a to nielen z Nitry, ale aj od predkov Srbov. Rimania ich sústredili do centrálného tábora nad Alexandriou v Egypte. Naši predkovia si ho pomenovali po svojom kráľovskom meste – Nitria.

14. Čím je v našich dejinách významné 2. storočie po Kristovi?

Po prvý raz sa všetky kmene zjednotili pod spoločným názvom Sloveni. Tacitus a Ptolemaius to zaznačili v ich jazyku – Slovenoi. To je aj doklad o zjednotení Slovanov na strednom Dunaji, ako aj o zániku kmeňov v

kráľovstve. Podľa všetkého začali fungovať županí. Grécki i latinskí spisovatelia prestali používať termín barbar (cudzinec).

Ďalšou významnou udalosťou bolo pomenovanie krajov za Dunajom Germánia/Germáni. Vyplývalo to z rímskej taktiky: zblížiť sa už s barbarmi vzhľadom na priateľské styky, menovanie kráľov do Nitry a veľké kontingenty jazdcov do rímskej armády, ktorí sa po skončení služby vracali domov a boli znali rímskeho spôsobu života. Tacitus pre tieto kmene zaviedol termín Germáni (blízki, priateľskí, federační). Pritom vôbec nešlo o Teutónov alebo Alemanov z nemeckých krajov. Ptolemaius napísal o slovanských kmeňoch za Karpatmi a Sudetami smerom na sever a západ knihu Veľká Germánia (okolo 54 slovanských kmeňov).

15. Čím je známa druhá polovica 2. storočia?

Markomanskými vojnami, ktoré zasiahli aj staré Slovensko. Naši predkovia sa úporne bránili. Lákali rímskych vojakov do dolín, ktoré zasekali stromami, a tak ničili okupačnú armádu. Napriek tomu Rimania obsadili staré Slovensko až po Tisu. Mali tu vyše 60 zemnodrevených táborov a kastelov so všetkým rímskym pohodlím. Na radu poradcov zriadil cisár Marcus Arélius v légiách aj kresťanské pluky so svojimi kňazmi.

V tomto období sa udiala aj zaujímavá udalosť, ktorú zaznamenali a uviedli vo viacerých dielach viacerí vtedajší spisovatelia: Pri jednom obkľúčení Rimanov v doline im obyvatelia odrazili potok iným smerom. Po niekoľkých hodinách nastal v tábore veľký smäd. Vtedy sa začal modliť kresťanský pluk a privolal búrku s lejakom. Stalo sa to na starom Slovensku 17. júla 172.

V kasteloch konali kresťanskí vojaci so svojimi kňazmi bohoslužby a naši predkovia sa na nich zúčastňovali. Tak došlo k premenovaniu chrámu na kostol. Dediny, kde boli kresťanskí vojaci dostali pomenovanie Kostelany. Podobne staré domáce pomenovanie mesiacov vytlačili rímske názvy.

16. Aká udalosť poznačila 3. storočie?

Podľa záznamov cirkevného historika Paulusa Orosia odišli zo starého Slovenska k pápežovi Kornelovi na synodu do Ríma dvaja biskupi: jeden z Nitry (de Subura), druhý z Jágru (de Agria). Kresťanstvo bolo na našom území upevnené a Tertulián o ňom píše, že „je také isté ako v Ríme, v Hispánii, v Afrike a Jeruzaleme“.

17. Čím bolo významné 4. storočie?

Kresťania, ktorí sa báli, že nevydržia mučenie a prenasledovanie, utekli po skupinách na sever a prechádzali tajne dunajskú hranicu. Tak u nás mohutnelo kresťanstvo. Na začiatku storočia (v roku 313) však cisár Konštantín Veľký zaviedol Milánsky edikt o slobode kresťanov popri pohanoch.

Druhou významnou udalosťou bolo, že cisár z vďaky za vojenské víťazstvá dal postaviť nad hrobom apoštola Petra novú baziliku. Ostatky sv. Petra dal zavinúť do kráľovského plášťa. Tento hrob bol v 20. storočí objavený pod bazilikou. Bol označený nápisom na kameni *En Petros* (Tu je

Peter).

18. Čo znamená ariánstvo?

Je to bludársky smer v Cirkvi, ktorý hlásal kňaz Arius z Alexandrie. Tvrdil, že Kristus nie je božskou osobou, ale len človek, ktorého Boh prijal za svojho syna. Na Nicejskom koncile ho odsúdili a cisár ho poslal do vyhnanstva do terajšieho mesta Vinkovce v severnom Chorvátsku. Tu si však Arius získal biskupov a blud sa začal šíriť v celej Cirkvi. V Podunajsku získalo na sile, keď gótsky biskup Wulfila prešiel k ariánom. On aj preložil Bibliu do gótskeho jazyka, utvoril termín pre spoločenstvo veriacich – Hé oikia Kyriaké (Dom Pánov) ako kirikón, kirikún. Z toho je dodnes kirche. Sloveni čítali grécke písmeno *k* ako *c* – a tak máme Cirkev. Ariáni zaviedli na chrám termín cerkev.

19. Čím poznamenalo Slovenov 6. a 7. storočie?

Do Podunajska (po Hunoch) prišli Avari a nastal veľký útlak našich predkov. Bolo ich treba živiť, stavať pešiacku armádu, lebo Avari boli jazdci. Prišli ako praví nomádi bez žien a utiskovali ženy a dcéry Slovenov. Až vzbura druhej a tretej generácie Poloavarov urobila ich nadvláde koniec. Cisár Karol Veľký a jeho syn Pipin s pomocou slovanských kniežat urobili za Avarmi historickú bodku v dejinách Podunajska.

20. Čím bolo dôležité pre našich predkov 9. storočie?

Príchodom antiariánskych misionárov z Írska, z Nemecka, zo svernej Itálie (z Akviley) a z Dalmácie. Najsilnejšia misia bolo „iz Nemiec“, lebo mala za sebou štátnu moc. Naši predkovia poznali osud viacerých slovanských provincií, ktoré boli nakoniec „ponemčené“ (v terajšom

Rakúsku a Polabí na severe). Preto sa nové knieža na Morave Rastislav rozhodlo cirkevne osamostatniť a poslalo do Ríma posolstvo, aby nám poslali biskupa a učiteľa. Misia mala pripraviť kádre na zriadenie arcibiskupstva. V Ríme muža znalého reči našich predkov nemali, preto Rastislava nasmerovali do Carihradu k cisárovi Michalovi III. Tak prišlo k nám byzantské posolstvo na čele s Konštantínom a jeho bratom Metodom.

21. Kde prijal Rastislav byzantskú misiu?

V svojom kniežacom meste Morava (Valy pri Mikulčiciach), kde bolo na ostrove 12 kostolov. Tu sa prejednálo založenie teologickej školy pre výchovu dorastu pre staroslovenskú arcidiecezu pod právomocou Ríma.

22. Aké boli osudy „Metodovej“ cirkvi?

Staroslovenské kráľovstvo sa postavilo „na nohy“ – vnútorne i diplomaticky. Pápež prijal pod svoju ochranu Svätoplukovo kráľovstvo. Rozruch narobil nitriansky biskup Wiching – Nemeč. Tak prišlo k likvidácii „Metodovej“ cirkvi, ale len na centrálnych dvoroch.

23. Akú úlohu zohral Svätoplukov nástupca Mojmir?

Poslal posolstvo do Ríma, aby Svätá stolica obnovila cirkevnú provinciu. Prišla misia s biskupmi, vysvätili štyroch biskupov a jedného povýšili na arcibiskupa. Ten nastúpil do svojho sídla v meste Morava, druhý do Nitry, tretí do Krakova a štvrtý do pripojeného Veľkého Varadína. Neskoršie sa zriadilo biskupstvo pre východnú časť Nitrianskeho kniežatstva v terajšej Spišskej Kapitule. Bolo gréckeho obradu.

Mnohí pochybujú o meste Morava. Biskupstvá sa však zakladali v kráľovských a kniežacích mestách, výnimočne v nových obchodných centrách. Metod sa po návrate z rí-

ma vrátil do svojho arcibiskupského sídla – „šiel v grad Moravu“.

24. Aké boli osudy „Metodovej“ cirkvi po obsadení krajiny staromaďarskými kmeňmi?

Vytvorila sa symbióza s domácim obyvateľstvom. Cirkev fungovala až do zriadenia uhorského kráľovstva. Nový panovník začal v krajine zavádzať latinský obrad. Za to dostal z Ríma kráľovskú korunu. V diplomatickej hre bola jeho manželka – Nemka. Kráľ podriaďoval „Metodovu“ cirkev latinským biskupom.

25. Zanikla „Metodova“ cirkev v Uhorsku?

Nezanikla, len bola oslabená novou politikou. Kde zemepán chcel upevniť latinský obrad, nedovolil po smrti „gréckeho“ kňaza nastúpiť novému, a tak latinskí kňazi krstili deti gréckokatolíkov a vytvárali v ďalších generáciách latinských katolíkov.

26. Prežila „Metodova“ cirkev v Uhorsku?

Áno, najmä v oblastiach, kde sa šľachta bála vzbúr a povstaní. Navyše, pápeži „Metodovu“ cirkev v Uhorsku chránili. Napríklad pápež Gregor IX. pred tatárskym vpádom nariadil uhorským latinským biskupom, aby sa nemiešali do záležitostí „starej“ cirkvi. V roku 1243 po vpáde Tatárov pápež Inocent IV. vydal bulu a v nej potvrdil staroslovenský jazyk ako liturgický. Odvolával sa v nej na Hadriána II. V roku 1521 Lev X. v bule kráľovi Eudóvitovi nariaďuje, aby biskupi latinského bradu mali stále pre gréckokatolíkov obradových vikárov. Navyše uvádza, že si všetko dal v Uhorsku prešetriť a zdôrazňuje, že grécka bohoslužba v staroslovenskom jazyku sa v Uhorsku slávila „ab antiquis“ – od starodávna.

Zostavil: ANTON SEMEŠ

Chronológia byzantskej misie

828 – Pribina dal posvätiť prvý známy kostol na našom území.

833 – Mojmir vyhnal Pribinu a spojil Moravské a Nitrianske kniežatstvá do jedného celku, ktorý je známy ako Veľká Morava.

846 – východofranský kráľ Eudovít Nemeč násilím dosadil za vládcu Veľkej Moravy Mojmirovho synovca Rastislava.

861 – Rastislavovo posolstvo do Ríma pápežovi Mikulášovi I. o učiteľov viery, ovládajúcich reč veľkomoravského ľudu.

861/862 – Rastislavovo posolstvo do Carihradu cisárovi Michalovi III. o učiteľov viery.

863 – Zostavenie slovanského písma, nazývaného hlaholika.

Príchod Konštantína a Metoda na Veľkú Moravu.

867 – Prvá cesta Konštantína a Metoda do Ríma a ich pobyt v Ríme do roku 869. Pápež potvrdzuje ich pravovernosť a schvaľuje staroslovenskú liturgiu.

868 – Konštantín vstupuje v Ríme do kláštora a prijíma rehoľné meno Cyril.

870 – Smrť Konštantína-Cyrila. Pochovali ho s poctami v Bazilike sv. Klimenta v Ríme. Metod odchádza z Ríma ku Koceľovi.

870 – Metod opäť v Ríme. Pápež Hadrián II. ho vysvätil za panónsko-moravského arcibiskupa na prestol sv. Andronika (v Srieime). Prechod Metoda z Panónie na Veľkú Moravu, jeho zafatje, odvedenie do Regensburgu a internovanie.

873 – Metodov návrat na Veľkú Moravu.

879 – Druhá Metodova cesta do Ríma pre obžalobu z herézy.

880 – Pápež Ján VIII. potvrdzuje Metodovu pravovernosť, ako

aj staroslovenskú liturgiu a vydáva o tom bullu *Industriae Tueae*. **885** – Metodova smrť a pochovanie v katedrálnom chráme na Morave (hrob doteraz neznámy). Pred smrťou ustanovil Metod Gorazda za svojho nástupcu.

886 – Odchod väčšiny Metodových žiakov z Veľkej Moravy.

899 – Na žiadosť Mojmira II. obnovujú legáti pápeža Jána IX. cirkevnú provinciu na Veľkej Morave (arcibiskupom sa pravdepodobne stal Gorazd).

907 – Víťazná bitka Maďarov pri Bratislave. Rozpad Veľkej Moravy.

Svätí Cyril a Metod prinášajú ostatky sv. Klimenta do Ríma (freska, 11. storočie, Bazilika sv. Klimenta, Rím)

Sedempo etníci (!)

Je správne Sedemopočetníci či Sedmopočetníci?

Snímk: wikipedia

Niekedy sa žiada niečo napísané alebo povedané aj po dlhšom čase pripomenúť, prípadne zopakovať. Svojho času (pred deviatimi rokmi) som sa pokúsil v Literárnom týždenníku o diskusný podnet na tému, či „Sedemopočetníci“, alebo „Sedmopočetníci“. Letné obdobie vtedy diskusií nežičilo, navyše moju stať v redakcii skrátili a možno ani nenašla tých pravých adresátov. Keďže používanie tohto slova najmä v príležitostných príspevkoch je naďalej rozkolísané, ponúkam čitateľom Voxu svoju úvahu v pôvodnom znení pod pôvodným názvom.

Kalendár nám v júli tradične pripomína sviatky niekoľkých nám blízkych svätcov. Hneď piateho slávime, navyše i formou štátneho sviatku, pamiatku slovanských vierozvestcov sv. Cyrila (Konštantína) a Metoda, potom sedemnásteho máme spomienku sv. Andreja-Svorada a Benedikta (Beňadika) a dvadsiateho siedmeho sv. Gorazda a spoločníkov. Navyše na toho sedemnásteho, aby sme to mali pestrejšie, vo východnej Cirkvi pripadá sviatok svätých Sedemopočetníkov – Cyrila, Metoda, Gorazda, Klimenta, Nauma, Sávu a Angelára. Ten ostatný sviatok býva najnovšie dosť často predmetom pozornosti príspevkov v periodikách. To je, prirodzene, potešujúce. Menej už môže tešiť to, že badať akési kolísanie u autorov spomienkových statí – niektorí píšú o

Sedemopočetníkoch, iní o Sedmopočetníkoch, lebo tak sa im to zdá po slovensky lepšie. Keď sa ma v jednej redakcii spýtali na názor v tejto veci, bez zaváhania som podporil pomenovanie Sedemopočetníci, ktoré som mal zažitejšie. Ale dodatočne, keď som sa nad vecou zamyslel, som sa zháčil, lebo mi prišli na um také slová ako sedmokráska, sedmospáč, sedmoslívkar, Sedmohradsko.

To kolísanie, pravda, nie je iba z novšieho času. So Sedmopočetníkmi som sa stretol už u Michala Lacka, v jeho knihe Sv. Cyril a Metod (2. vyd. Rím 1969). Nedávno som ich našiel aj v monografii Petra Žeňucha a Cyrila Vasiľa Cyrilské rukopisy z východného Slovenska/Slovenskí gréckokatolíci, vzťahy a súvislosti (Rím-Bratislava-Košice 2003). Anton Bagin a Štefan Vragaš majú

podobu Sedemopočetníci. Nuž ktorému „variantu“ dať prednosť?

Slová sedmokráska, sedmospáč, Sedmohradsko (sedmoslívkar teraz vynechávam) by mohli navodzovať predstavu, že to „sedmo-“ bezprostredne zodpovedá českému „sedmi-“, takže by to možno bolo lepšie. Lenže... Prichádzali mi na um paralely: sedmiletá válka – sedemročná vojna; sedmipatrový dům – sedemposchodový dom; sedmihlavý drak – sedemhlavý šarkan; sedmiramenný svícen – sedemramenný svietnik; sedmistěn – sedemsten; Sedmibolestná – Sedembolestná. A tak som si uvedomil, že ak číslovka od päť vyššie v zloženom slove označuje presný počet čohosi, ponechávame ju v slovenčine v základnom tvare. Jednoznačne mi teda ako správny vychodí z toho výraz Sedemopočetníci (!). Slovo počet samo síce nepredstavuje predmet počítania (rátania), ale zloženina sedemopočetný má význam „sedem čo do počtu“. A slovo sedemopočetný je v slovenčine utvorené organicky, tak ako päťpočetný, šesťpočetný... – sú to výrazy známe napríklad z botanického názvoslovía. Môžete namietať, že Sedembolestná sem nezapadá, lebo tu „sedem“ je symbolické číslo – nezabúdajte však, že sa u Panny Márie tradične vyratúva sedem konkrétnych bolestných skutočností z Písma.

Pri slovách sedmokráska, sedmospáč, sedmoslívkar nám nejde o presný počet predmetov, ale naozaj len o symbolickú, „vrchovatú“ alebo naopak „zanedbateľnú“ hodnotu. Sedmohradsko je zasa už historicky ustálený geografický názov, hoci aj možno pôvodne vychádzal z konkrétneho počtu hradov, ale v podobe Sedemhradsko sme ho nepoznali. Koniec koncov, na dôvažok, aj za slovom sedmospáč sa skrýva legenda s konkrétnym počtom. V západnej Európe sa slávieval 27. júna sviatok Siedmich spáčov, mladíkov zamurovaných pri prenasledovaní kresťanov za cisára Decia, ktorí vraj neumreli, ale spali dvesto rokov. Ale to už je o čomsi inom.

TEOFIL KLAS

Pápež František: Modlitba na prstoch ruky

1. Palec je prst smerom k vám. Preto sa začíname modliť za tých, ktorí sú vám najbližšie. Sú to ľudia, ktorých si pamätáme najlepšie. Modlitba za našich milovaných je „sladká povinnosť“.
2. Ďalší prst je ukazovák. Modlite sa za tých, ktorí učia, vzdelávajú a liečia. Do tejto kategórie patria učitelia, profesori, lekári a kňazi. Potrebujú podporu a múdrosť, aby určovali ostatným správny smer. Vždy na nich pamätajte v svojich modlitbách.
3. Ďalší prst je najvyšší. Pripomína našich vodcov. Modlite sa za prezidenta, poslancov, podnikateľov a vedúcich pracovníkov. Sú to ľudia, ktorí riadia osud nášho národa a ovplyvňujú

verejnú mienku. Práve oni potrebujú Božie vedenie.

4. Štvrtý prst je prstenník. Mnohí sa budú diviť, ale je to náš najslabší prst, každý učiteľ klavíru to môže potvrdiť. Má nám pripomínať modlitbu za slabých, za tých, ktorí sa stretávajú s problémami a za chorých. Oni potrebujú naše modlitby vo dne i v noci. Modlitieb za nich nebude nikdy priveľa. Zároveň je to aj pozvanie k modlitbe za manželské páry.

5. A konečne je tu náš malý prst, najmenší zo všetkých. Pripomína nám, že sa musíme vnímať malými pred Bohom a bližnými. „Poslední budú prví.“ Malíček nám pripomína, aby sme sa modlili za seba...

Katolícky básnik a spisovateľ nás predišiel do večnosti v sobotu 7. septembra 2013 vo veku 93 rokov

Za Jankom Motulkom

*Tak ešte krok a koniec básní,
už viac a anjel nepozdraví.
Oh ostroj sloviek ticho zhasni
jak paškál ve kono nej slávy.*

*Tak: strmý krok a od kone na
nesú a vlny rokov hore.
Ruku ti núka Cesta mlie na
previes a k Slnku na obzore.*

*Vyzývam telo nepotreby.
Na zemi ostal z neho osoh.
Netreba ho už v Božom nebi:
do ve nosti sa vchádza boso.*

*A odhodíš aj slová zrebné.
Už sú ti, chvála, nepotrebné.*

Nedalo mi nezačať spomínať na básnik, fotografa, no predovšetkým hlboko veriaceho človeka Jána Motulku inak ako jeho vlastnou básňou *Posledné*. Tieto verše totiž vyjadrujú to, čím básnik bol a čím žil. Alebo lepšie – s Kým a v Kom žil.

Poézia, nech čokoľvek a akokoľvek o nej súdime, je v podtexte vrúcny prejavom modlitby a vnútorného rozjímania – napísal kedysi básnik Janko Frátrik. Život Jána Motulku kopíruje Frátrikovu myšlienku so všetkým, čo k modlitbe patrí: úprimnosť, dôvera, ale aj bolesť, no predovšetkým nádej. Ako napísal Teofil Klas: „To, čo všetko ho postretlo v živote, nebol by mohol bez jednoznačného ideovo-duchovného zamerania zvládnuť bez úhony na vnútornom zdraví do vysokého veku 93 rokov.“

Ján Motulko sa narodil 12. januára 1920 v Malej Lodine. V roku 1931 začal študovať na osemročnom gymnáziu v Košiciach, po

Manželia Ján a Valéria Motulkovci s dcérou Máriou Gajdošovou (17. júna 2013)

viedenskej arbitráži pokračoval na gymnáziu v Prešove. Od roku 1938 bol ako začínajúci autor v kontakte s dobovými literárnymi časopismi, neskôr sa stal redaktorom časopisu *Plame*. V rokoch 1939–1942 študoval na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave. Štúdiá nedokončil, pretože povlávací rozkaz ho zaradil do Pracovnej služby, vzápätí do základnej vojenskej služby. Odvelili ho na východný front. Po niekoľkých mesiacoch strávených na Kryme ho previelili k Technickej brigáde do Talianska, kde pracoval ako redaktor novín *Front a vlas* a podieľal sa na príprave a vydaní talianskeho slovníka a frazeologickej príručky pre slovenských vojakov.

Po vojne, v rokoch 1946–1959, pracoval ako redaktor v knižnej redakcii Spolku sv. Vojtecha v Trnave, v rokoch 1959–1987 ako redaktor *Katolíckych novín*.

Janko Motulko patrí k tým nemnohým slovenským umelcom, ktorí keď pochopili, že chýbajú základné podmienky pre slobodu umeleckej tvorby, sa rozhodli dobrovoľne mlčať. V čase básnickej odmlky sa venoval fotografaniu a jeho fotografické cykly tematickým výberom (rodina, príroda, krajina

a stopy človeka v nej) potvrdzujú, že aj v tomto žánri sa prejavil ako jemný a citlivý lyrický pozorovateľ života.

Do literatúry vstúpil Janko Motulko básnickými zbierkami *Blížence* (1944) a *V mimózach vietor* (1947). Nimi sa pre mnohých stal predstaviteľom slovenskej katolíckej moderny, hoci on sám sa k nej nechcel rátať pre svoju charakteristickú skromnosť. S básnikmi katolíckej moderny bol si Ján Motulko nielen v poézii, ale aj osobne blízky.

V roku 1948 mu vyšla zbierka noviel *Z oh a a krvi*, ktorá je poznačená zážitkami z vojny. Po februári 1948 sa však literárne odmlčal. Až v čase politického odmlaku na konci 60-tych rokov prišiel so zbierkou *Zobúdzanie popola* (1970). Dobrovoľný básnický exil ukončil až po dvoch desaťročiach. V roku 1992 vydáva *Fialové žalmy*, o štyri roky nato zbierku *Havrania zima*. Po rôznych peripetiách vychádza básnický cyklus z roku 1948 *as Herodes* (2003), ktorý svojho času dobre skryl z obavy pred represáliami režimu. V roku 2005 vychádza zbierka *Na Božej brúske*. S poetickou tvorbou sa lúči zbierkou *Jesenné paberky* (2010). Nesmieme zabudnúť ani na jeho knihy veršikov pre deti (*Ježiško v prírode*, *Nezábudka* a *Ježiškovej škole*).

Každé stretnutie s Jankom Motulkom bolo vždy pre mňa malým sviatkom. Jeho úsmev a ohromná skromnosť museli oslovit každého. Hoci excelentný umelec, priam s otcovskou láskou pristupoval k mladým autorom. Aj keď toho nenahovoril veľa, jeho láskavé porozumenie ma vždy povzbudzovalo. Vlastne – stále povzbudzuje. Niet divu, pretože jeho život bol „vrúcny prejavom modlitby a vnútorného rozjímania“.

PAVOL PRIKRYL

VOX

Dvojtýždenník o náboženstve a kultúre

Vydáva Občianske združenie

Vox In Deserto

Sídlo OZ ViD a adresa redakcie:

Dvojkrížna 4, 821 07 Bratislava

ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtýždne v pdf podobe.

Objednávky na predplatné si je možné objednať e-mailom alebo telefonicky:

vox@prikryl.sk

+421 915 793 811

Číslo bankového konta: 7516949112/0200

Šéfredaktor: Pavol Prikryl

tel. +421 915 793 811,

e-mail: vox@prikryl.sk,

prikryl62@gmail.com